

بوی بهشت

توضیحات درس

نیکی و احسان به دیگران، صفتی پسندیده و ممدوح است که همهٔ جوامع بشری برای این صفت خداپسندانه، اهمیت خاصی قائل اند و فاعل آن را محترم می‌شمارند. در این میان، البته بعضی نیکی‌ها اهمیت دو چندان دارد که نیکی به پدر و مادر از جمله آنهاست.

به دلیل اهمیت و ضرورت احترام به پدر و مادر، در درس هفتم نمونه‌ای از رفتار پسندیدهٔ اویس نسبت به مادرش بیان می‌شود که به عنوان یکی از مصادیق نیکی به والدین به شمار می‌آید.

نکته: پیشنهاد می‌شود با توجه به پیمانهای بودن آموزش درس هدیه‌های آسمان، در صورت امکان این درس با توجه به مناسبت‌های مرتبط با والدین مثل روز مادر یا روز پدر تدریس شود.

اهداف درس

- ۱- آشنایی با ضرورت و شیوه‌های احترام به پدر و مادر
- ۲- احساس قدردانی و تشکر از زحمات پدر و مادر
- ۳- ادای احترام به پدر و مادر
- ۴- آشنایی با پیام قرآنی.

مفاهیم کلیدی

ادب و احترام به پدر و مادر
قدردانی از زحمات پدر و مادر

روش تدریس

توصیه‌هایی برای شروع مناسب تدریس:

۱- فیلم «بوی خوش مدینه» در درس تفکر و پژوهش پایهٔ ششم می‌تواند گزینهٔ بسیار مناسبی برای تدریس این درس باشد (در صورت امکان و پخش فیلم).

بعد از دیدن فیلم می‌توان با طرح سؤالاتی زمینه بحث و استدلال دانش‌آموزان فراهم شود.

آرزوی او ایس قرنی چه بود؟

او برای رسیدن به آرزوهایش چه سختی‌هایی را تحمل کرد؟

چرا او ایس با وجود داشتن آرزوی دیدن پیامبر (ص) و تحمل سختی‌های راه، بدون دیدن او به یمن بازگشت؟

بین آرزوی پیامبر (ص) و خواسته مادر کدام را انتخاب می‌کردید؟ (در این سؤال سعی شود دانش‌آموزان دیدگاه‌های مختلف

را بیان کنند و به دنبال یک پاسخ نباشند.)

۲- طرح این سؤالات می‌تواند بعد از خواندن متن درس مطرح شود. متن درس ماده خوبی برای شروع تدریس است. بنابراین،

بیش از هر چیز مناسب است در بچه‌ها شوق شنیدن قصه و تحقیق و جست و جو درباره موضوع آن را ایجاد کنید.

۳- درس را می‌توان با استفاده از فعالیت کتاب (فکر می‌کنم) آغاز کرد که موضوع احترام گذاشتن به مادر و پدر و رفتار

صحیح با بزرگ‌ترها بار دیگر در این‌جا مطرح شود و مورد بحث و گفت‌وگوی دانش‌آموزان قرار گیرد.

۴- یک مسابقه جمله نویسی با موضوع دوست دارم در قول و قرارهایم به پدر و مادرم..... در کلاس برگزار کنید.

از دانش‌آموزان بخواهید جمله‌های خود را با خط خوش بنویسند و برای آنها قاب تهیه کنند. آن‌گاه نمایشگاهی ترتیب دهند و این

قاب‌ها را در معرض دید عموم بگذارند. (می‌توانید از اولیا جهت بازدید از نمایشگاه دعوت نمایید.)

۵- می‌توانید در پایان، درس را با بیان شعر، ضرب‌المثل یا خاطره نامه‌ای به مادر به اتمام برسانید.

مادر مهربانم

گل‌ها را دوست دارم چون مثل تو هستند.

گل را دوست دارم؛ زیرا بوی موهای تو را می‌دهد.

گل یاس را دوست دارم؛ زیرا مانند چادر نماز تو پاک و سپید است.

مادرم تو گل همیشه بهار منی.

هر روز که از مدرسه به خانه می‌آیم با دیدن گل روی تو بهار را هدیه می‌گیرم.

لبخند تو مانند گل رزی است که آرام شکفته می‌شود.

ای خدای مهربان که این گل بهشتی را آفریده‌ای. او را همیشه برای من نگه دار.

فرزند شما.....

۶- تلفیق با درس دوم غروب یک روز بهاری

(از پدر و مادر خود در قالب دعایی برای آنها تقدیر کنند)

فعالیت‌های درس

➤ فکر می‌کنم: این فعالیت به منظور تحلیل و جمع‌بندی از متن داستان «بوی بهشت» طراحی شده است. دانش‌آموزان ابتدا

با فکر و تحلیل رفتار او ایس، احترام او به مادرش را نتیجه‌گیری می‌کند و به عبارت دیگر با این فعالیت حیطه شناختی اهداف درس

تکمیل می‌گردد.

➤ گفت‌وگو کنیم: این فعالیت نیز برای تحلیل متن داستان در نظر گرفته شده است. در این فعالیت، دانش‌آموزان خود را

در یک دو راهی قرار می‌دهند و با مقایسه میان دو راهی که اویس می‌توانست انتخاب کند و با هر انتخاب از چه امتیازاتی برخوردار می‌شد، بیش از گذشته با اهمیت احترام به مادر (حتی نسبت به دیدار پیامبر اسلام) آشنا می‌شوند.

➤ **دوست دارم:** در این فعالیت، دانش‌آموزان نسبت به آنچه تا کنون فکر کرده‌اند و فهمیدند، ابراز علاقه می‌کنند. وقتی احترام به پدر و مادر و اهمیت آن از سوی دانش‌آموزان ادراک گردید، گوش سپردن به سخنان ایشان و توجه به قول‌هایی که به آنها می‌دهند (که در این سنین ممکن است زیاد اتفاق بیفتد) نتیجه این احترام و به دنبال آن است که دانش‌آموزان در این فعالیت نسبت به آن اظهار نظر می‌نمایند.

➤ **بیندیشیم:** پس از آموزش پیام قرآنی (با توجه به شیوه‌ای که در دروس قبل گذشت) دانش‌آموزان در گروه‌های چند نفره با توجه به مضمون آیه، پیرامون نیکو سخن گفتن با والدین و مصادیق آن به گفت‌وگو بپردازند. در ادامه نمایندگان هر گروه نتایج بحث را بیان می‌کنند.

➤ **ببین و بگو:** در این فعالیت، با استفاده از شیوه تصویر خوانی، دانش‌آموزان نمونه‌هایی از نیکی به پدر و مادر را بیان می‌کنند. می‌توانید با کمک آنها، مصادیق بیشتری را مطرح نمایید. این کار به تثبیت و عینی‌سازی اهداف درس، بسیار کمک می‌نماید.

➤ **کامل کنید:** این بخش با برقراری ارتباط میان مفاهیم درس، به تثبیت اهداف کمک می‌کند. دانش‌آموزان با پاسخ به سؤالات و کنار هم قرار دادن حروف اول پاسخ‌ها (مسجد، آب، دعا، روزه، ابراهیم و نماز) به کلمه «مادران» که تکمیل‌کننده حدیث نبوی است،^۱ می‌رسند. سپس در گروه‌های خود پیرامون این حدیث به گفت‌وگو می‌پردازند. هدف از این فعالیت، آشنایی با مقام و جایگاه مادر و اهمیت آن در اسلام است تا جایی که بهشت به شرط رضایت او پاداش داده می‌شود.

➤ **با هم بخوانیم:** در این قسمت، ضمن ایجاد احساس خوشایند و دلچسب در دانش‌آموزان از خواندن شعر، این ذهنیت را در آنها تقویت می‌کنیم که احسان و نیکی به والدین بسیار سفارش شده و از آزردن آنان نکوهش شده است. رضایت آن دو رضای الهی و خشم آنان خشم خداست. احسان به پدر و مادر عمر را طولانی می‌کند و سبب می‌شود که فرزندان ما نیز به ما احسان کنند.

➤ **با خانواده:** در این فعالیت با یادآوری یکی از پیام‌های قرآنی دروس پایه‌های اول و دوم کتاب آموزش قرآن درباره پدر و مادر یعنی آیات (بقره/۸۳) و (لقمان/۱۴)، ارتباط طولی و عرضی مطالب حفظ می‌شود و دانش‌آموزان فرصت می‌یابند تا آنچه را در رابطه با رفتار با پدر و مادر آموخته‌اند، مرور کنند. برای شکوفایی حس هنری و پرورش خلاقیت دانش‌آموزان، تأکید بر خط زیبا و تزیین آیه با نقاشی و حاشیه‌های زیبا توصیه می‌شود.

سطوح عملکرد		نشانه‌های تحقق	شماره دروس	اهداف کلی	عناوین کارنامه
<ul style="list-style-type: none"> - ویژگی‌ها و مصادیق احترام به پدر و مادر را در نمونه‌های متنوع تشخیص و برای رعایت آنها پیشنهاد ارائه می‌دهد و همواره نسبت به رعایت آنها حساسیت نشان می‌دهد. - پیام قرآنی را می‌خواند و ضمن بیان مفهوم مصادق‌های متعددی از آن ارائه می‌دهد. 	خیلی خوب				
<ul style="list-style-type: none"> - ویژگی‌ها و مصادیق احترام به پدر و مادر را در چند نمونه تشخیص و برای رعایت آنها پیشنهاد ارائه می‌دهد و در بیشتر موارد نسبت به رعایت آنها حساسیت نشان می‌دهد. - پیام قرآنی را می‌خواند و مفهوم آن را بیان می‌کند. 	خوب	<ul style="list-style-type: none"> - تشخیص ویژگی‌ها و مصادیق احترام به پدر و مادر - ارائه پیشنهادها برای رعایت احترام به پدر و مادر - در موقعیت‌های مختلف 	۷	<ul style="list-style-type: none"> - آشنایی با اهمیت و ضرورت احترام به پدر و مادر و تمایل و تلاش برای رعایت آن 	اخلاق و آداب اسلامی، قرآن کریم
<ul style="list-style-type: none"> - ویژگی‌ها و مصادیق احترام به پدر و مادر را در دو نمونه تشخیص می‌دهد و اوقات نسبت به رعایت آنها حساسیت نشان می‌دهد. - پیام قرآنی را می‌خواند و مفهوم آن را بیان می‌کند. 	قابل قبول	<ul style="list-style-type: none"> - ابراز حساسیت نسبت به رعایت احترام به پدر و مادر - درک مفهوم پیام قرآنی 		<ul style="list-style-type: none"> - آشنایی با پیام قرآنی 	
<ul style="list-style-type: none"> - با راهنمایی معلم ویژگی‌ها و مصادیق احترام به پدر و مادر را در دو نمونه تشخیص می‌دهد و گاهی اوقات نسبت به رعایت آنها حساسیت نشان می‌دهد. - با کمک آموزگار پیام قرآنی را می‌خواند و مفهوم آن را بیان می‌کند. 	نیازمند آموزش و تلاش بیشتر				

۱- اسلام در مورد احترام به والدین آن قدر تأکید کرده است که در کمتر مسئله ای این مقدار تأکید دیده می شود. به عنوان نمونه، به چند مورد اشاره می کنیم:

✓ در چهار سوره از قرآن مجید نیکی به والدین بلافاصله بعد از مسئله توحید قرار گرفته است. تقارن این دو مسئله بیانگر احترام فوق العاده اسلام برای پدر و مادر است. چهار سوره فوق الذکر عبارت اند از:

- سوره بقره آیه ۸۳: لَا تَعْبُدُونَ إِلَّا اللَّهَ وَ بِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا.
- سوره نساء آیه ۳۶: اعْبُدُوا اللَّهَ وَ لَا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا وَ بِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا.
- سوره انعام آیه ۱۵۱: أَلَّا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا وَ بِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا.
- سوره اسراء آیه ۲۳: فَصَى رَبُّكَ أَنْ لَا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ وَ بِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا.

✓ اهمیت این موضوع تا آن پایه است که هم قرآن و هم روایات به صراحت توصیه می کنند که حتی اگر پدر و مادر کافر باشند، رعایت احترامشان لازم است. در سوره لقمان آیه ۱۵ می خوانیم: «وَ إِنْ جَاهَدَاكَ عَلَى أَنْ تُشْرِكَ بِي مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ فَلَا تُطِعْهُمَا وَ صَاحِبْهُمَا فِي الدُّنْيَا مَعْرُوفًا»: «اگر آنها به تو اصرار کنند که مشرک شوی اطاعتشان مکن، ولی در زندگی دنیا به نیکی با آنها معاشرت نما.»

✓ شکرگزاری در برابر پدر و مادر در قرآن مجید در ردیف شکرگزاری در برابر نعمت های خدا قرار داده شده است، با اینکه نعمت خدا بیش از آن اندازه است که قابل شمارش باشد، و این دلیل بر عمق و وسعت حقوق پدران و مادران می باشد. چنان که در سوره لقمان آیه ۱۴ می خوانیم: «أَنِ اشْكُرْ لِي وَ لِرَبِّكَ».

✓ قرآن حتی اجازه کمترین بی احترامی را در برابر پدر و مادر نداده است. در حدیثی از امام صادق علیه السلام می خوانیم: اگر چیزی کمتر از «اف» وجود داشت خدا از آن نهی می کرد و این حداقل مخالفت و بی احترامی نسبت به پدر و مادر است.^۱

۲- احترام به مادر، مهم ترین پیام این درس است. احترام به مادر و عمل به خواسته های او آن قدر مهم است که حتی از دیدن پیامبر هم واجب تر است. اویس با آنکه از سرزمینی دور (یمن) به دیدار پیامبر آمده بود، اما به دلیل قولی که به مادرش داده بود، حاضر نشد کمی بیشتر صبر کند تا پیامبر را ببیند. پیامبر هم نه تنها از این عمل او آزرده نشد، بلکه کار او را ستود.

۳- معلّم با تبیین پیام این درس می تواند این سؤال را برای دانش آموزان مطرح کند که وقتی جوانی چون اویس حاضر نشد به سبب عمل به خواسته مادرش، کمی بیشتر بماند تا پیامبر را ببیند؛ یعنی حتی دیدن پیامبر نیز نباید باعث عمل نکردن به دستورات مادر شود، پس قطعاً بازی، یا دیدن برنامه تلویزیون و... نباید مانع این شود که ما به حرف های پدر و مادر بی توجه باشیم.

۴- در این درس به نکات دیگری نیز در خصوص احترام به مقام مادر توجه داده شده است که عبارت اند از:

۱- همان گونه که ما در دوران کودکی ضعیف و ناتوانیم و پدر و مادر از ما مراقبت می کنند، در دوران پیری و ناتوانی آنها نیز ما باید از آنها مراقبت کنیم.

۲- اجازه گرفتن از پدر و مادر قبل از رفتن به جایی.

۱- اف کمترین اظهار ناراحتی است.

۲- مُحَمَّدٌ بِنُ يُحْيَى عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ بْنِ عِيسَى عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِنَانٍ عَنْ حَبِيبِ بْنِ حَكِيمٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ قَالَ أَدْنَى الْعُقُوفِ أُمِّي وَ لَوْ عَلِمَ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ شَيْئًا أَهْوَنَ مِنْهُ لَتَهَى عَنْهُ

(اصول کافی، جلد ۴، صفحه ۴۹، روایت ۱)

۳- کمک به پدر و مادر در انجام دادن کارهای خانه.

۴- مؤدبانه نشستن در کنار پدر و مادر.

۵- در این درس به این نکته اشاره شده است که بنده خوب خدا بودن به معنای این نیست که انسان شغل یا درآمد آن چنانی داشته باشد؛ بلکه چه بسا کسی یک چوپان ساده است اما بوی بهشت می‌دهد و کسی ثروتمند است، اما از خدا دور باشد. آنچه که برای انسان ارزش و مقام می‌آورد ایمان به خدا و انجام اعمال نیکوست.

۶- نکته دیگری که باید به آن توجه داشت این مسئله است که هر چند داستان درس در مورد مادر است، اما حتماً باید دانش‌آموزان را نسبت به مسئله احترام به پدر نیز آگاه کرد؛ چرا که بعد از احترام به مادر حرمت نهادن به پدر نیز از اهمیت بالایی برخوردار است.